

ZWIĄZEK NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO

ROK ZAŁOŻENIA 1905

ZARZĄD GŁÓWNY

00-389 Warszawa, ul. Smulikowskiego 6/8
tel. (22) 318 91 00, 318 92 17, fax (22) 318 92 19
www.znp.edu.pl e-mail: znp@znp.edu.pl

BP/079/AW/6/21

Warszawa, 17 lutego 2021 r.

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
ul. Wspólna 2/4
00-926 Warszawa

Szanowni Państwo,

W odniesieniu do prowadzonych konsultacji Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, przekazujemy nasze propozycje i uwagi do wspomnianego dokumentu w części dotyczącej edukacji.

Nasza generalna uwaga związana jest z brakiem zapisów w Umowie Partnerstwa, które mówiłyby o strategicznych kierunkach rozwoju systemu edukacji w Polsce i byłyby poparte szeroką debatą i konsultacjami w tym zakresie. W dokumencie przewija się wizja tradycyjnego modelu szkoły skupiającym się na przekazywaniu wiedzy. W dzisiejszym świecie pozyskiwanie wiedzy stało się niezmiernie łatwe, dlatego tak ważne staje się kształtowanie już od wczesnej edukacji postawy refleksyjności, która jest podstawą krytycznego myślenia, dokonywania wyborów czy też zajęcia własnego stanowiska.

Współczesna szkoła powinna zapewniać uczniom warunki do ciągłego rozwoju, tak aby przygotować ich na zmiany, które zachodzą szybciej niż kiedykolwiek, aby byli oni gotowi sprostać wyzwaniom takim jak np. zmiana zawodu. To na najwcześniejszym etapie edukacji powinna być promowana idea uczenia się przez całe życie i wyposażenie uczniów w takie umiejętności, które będą wspierać ten proces w przyszłości. Nauka w szkole powinna być oparta na ćwiczeniach różnych sposobów myślenia, komunikacji, współpracy także właściwego wykorzystania nowych technologii. W działaniach jakie będą realizowane w przyszłym okresie programowania nie można także pomijać wzrostu znaczenia kształtowania kompetencji społecznych i emocjonalnych wśród których wymieniane są takie cechy jak wytrwałość, przyjmowanie innych punktów widzenia a także cechy przywódcze. Tak szeroki wachlarz kompetencji i umiejętności będzie pomagał żyć i pracować w świecie gdzie za sprawą nowych technologii zacierają się granice państwowe i możliwa jest współpraca z osobami z innych kręgów kulturowych. To na najwcześniejszych etapach edukacji powinna być kształtowana postawa otwartości na świat i doceniania różnorodnych pomysłów i punktów widzenia.

Jednym z celów wpisanych do Umowy Partnerstwa jest także podniesienie prestiżu zawodu nauczyciela co w naszej ocenie jest niezmiernie ważne, jednak przywoływanie częściowych wyników badań PISA, które mówią o mniejszym niż w innych krajach zainteresowaniu i trosce nauczycieli o uczniów temu nie sprzyja. Wyniki polskich uczniów według badań PISA z 2018 r. lokują ich w światowej czołówce, co w dużej mierze jest zasługą nauczycieli. W rozumowaniu matematycznym wyprzedzają ich tylko uczniowie estońscy a tak ważne umiejętności jak rozumienie tekstu i rozumienie w naukach przyrodniczych to odpowiednio 4 i 3 pozycja. Nie bez znaczenia dla prestiżu zawodu nauczyciela pozostają bardzo niskie wynagrodzenia nauczycieli i niskie środki przeznaczane na oświatę na tle innych krajów

europejskich. Należy tu wspomnieć, że kwestie zapewnienia godziwych wynagrodzeń podkreśla ważny strategiczny dokument jakim jest Europejski Filar Praw Socjalnych.

Okres pandemii pokazał jak wielkie jest zaangażowanie polskich nauczycieli, którzy pomimo braku wsparcia bardzo szybko odnaleźli się w nowej sytuacji i prowadzili swoje zajęcia w formie zdalnej. Wnioskujemy, aby przyszły okres programowania skupił się także na kwestiach modernizacji infrastruktury szkolnej w szczególności dostępie do szerokopasmowej sieci internetowej oraz sprzętu, którym dysponują placówki oświatowe. W przeszłości nowe technologie pełniły funkcję wspierającą, jednak okres pandemii odwrócił te proporcje. Dziś, szkoły powinny skupić się na wykorzystaniu tych doświadczeń i potencjału płynącego z nowoczesnych technologii jako antidotum na odejście od utrwalonych konwencji i sposób na lepszą współpracę zarówno pomiędzy uczniami jak i nauczycielami. Jak wynika z badania przeprowadzonego przez Związek Nauczycielstwa Polskiego w okresie marzec – kwiecień 2020 r. 57% badanych nauczycieli zakupiło z własnych środków dodatkowy sprzęt, aby sprostać wymaganiom w zakresie prowadzenia lekcji on-line. To samo dotyczyło szkoleń z obsługi różnego rodzaju platform do komunikacji. To właśnie nauczyciele zwrócili uwagę na dzieci, które przestały uczestniczyć w edukacji zdalnej. Trudno zatem zaakceptować taką właśnie narrację ze strony instytucji państwowych, które swoją polityką informacyjną, kształtują postrzeganie tego zawodu przez społeczeństwo.

Kolejnym wyzwaniem jest biurokracja z jaką zmagają się nauczyciele w swojej codziennej pracy, co także zostało poparte badaniem ZNP a jego wyniki zostały przedstawione Ministrowi Edukacji Narodowej.

Okres edukacji zdalnej pokazał także jak istotne są działania związane z bezpieczeństwem dzieci i młodzieży w sieci. Z badań wynika, że czas, który dzieci spędzają w sieci podwoił się co nie przekłada się na systemowe działania i wsparcie dla tej grupy.

Według raportu EU Kids Online 2020 polskie dzieci najczęściej, w porównaniu z innymi krajami europejskimi, wskazują, że spotkały się online z mową nienawiści (48%). Obserwujemy szereg innych niekorzystnych zjawisk takich jak cyberprzemoc, dostęp do szkodliwych treści, niewłaściwe wykorzystanie danych, nadmierne korzystanie z Internetu. W ramach przyszłych programów operacyjnych powinny zostać zaplanowane systemowe rozwiązania w tym zakresie obejmujące działania skierowane zarówno do uczniów jak i nauczycieli.

Kolejna kwestia, która wymaga interwencji i mogłaby zostać objęta działaniami w ramach EFS Plus to problemy i zaburzenia psychiczne dzieci i młodzieży. Okres izolacji spowodował jeszcze większe natężenie problemów psychicznych. Szczególnie widoczny jest wzrost zapadalności młodych osób na zaburzenia depresyjne oraz lękowe. Brak poczucia bezpieczeństwa, problemy rodzinne, doświadczenia przemocy domowej stały się podczas pandemii przyczyną nieuczestniczenia w nauce zdalnej. I tu szerokiej dyskusji wymaga wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, do którego nie ma dostępu wielu uczniów. Prawie połowa szkół nie zatrudnia na odrębnym etacie psychologa lub pedagoga. Działania związane z dobrostanem psychicznych dzieci i młodzieży i większą koncentracją działań z zakresu pomocy psychologicznej powinny być także elementem przyszłych interwencji w ramach EFS Plus .

W zakresie działań objętych szkolnictwem zawodowym pragniemy zwrócić uwagę na rolę kształcenia i doskonalenia nauczycieli szkolnictwa zawodowego oraz promocji szkolnictwa zawodowego. Proponujemy także wdrożenia form pozaszkolnych dla osób dorosłych z niepełnosprawnościami w ślad za zapisami Europejskiego Filaru Praw Socjalnych, którym mówi, że każdy ma prawo do edukacji włączającej, szkoleń i uczenia się przez całe życie, tak aby nabywać umiejętności, które pozwolą na pracę i pełne uczestnictwo w życiu społecznym.

I tu ważna jest kontynuacja działań prowadzonych przez Sektorowe Rady ds. Kompetencji, które wyznaczają kierunki usług edukacyjnych, które zgłaszają przedsiębiorcy.

W naszej ocenie programowanie nowych działań w ramach perspektywy finansowej powinno zostać poprzedzone rzetelnymi badaniami w zakresie potrzeb w obszarze edukacji oraz wyznaczeniem strategicznych kierunków rozwoju. Środki EFS w kolejnej perspektywie finansowej powinny umożliwić prowadzenie badań w tym obszarze poprzez powołanie w ramach EFS „Edukacyjnego funduszu badawczego”, który umożliwiłby pozyskiwanie grantów badawczych.

Kolejną kwestią, która w naszej ocenie wymaga głębszej analizy to linia demarkacyjna pomiędzy działaniami krajowymi, regionalnymi i tymi, które zostały zaplanowane w ramach Krajowego Planu Odbudowy.

Europejski filar praw socjalnych podkreśla kluczowe znaczenie dialogu społecznego i rolę partnerów społecznych w realizacji i wdrażaniu EFPS. Zasada partnerstwa w ramach Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych zobowiązuje państwa członkowskie do współpracy z organizacjami partnerów w trakcie całego cyklu programowania, obejmującego przygotowanie, wdrożenie, monitorowanie i ocenę Umowy Partnerstwa oraz programów operacyjnych.

W związku z rolą i zadaniami partnerów społecznych postulujemy ich szerokie włączenie w przyszłe działania w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 nie tylko w przygotowanie umowy ale też na etapie jej realizacji. W opisywanej Umowie Partnerstwa organizacje partnerów społecznych są wręcz nieobecne w tym dokumencie. Dokumenty programowe w tym Europejski Filar Praw Socjalnych wskazują na wagę dialogu społecznego i potrzebę wspierania zdolności instytucjonalnych partnerów społecznych, nie znajdują one jednak odzwierciedlenia w zapisach Umowy. Umożliwia to między innymi art. 8 projektu

rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, który daje możliwości wspierania organizacji partnerów społecznych w tym obszarze.

Pozostajemy otwarci na podjęcie debaty w przytoczonych kwestiach.

PREZES
Związku Nauczycielstwa Polskiego

Broniarz
Sławomir Broniarz